

dest. c. 1. & 2. ubi factâ distinctione inter necessitatem antecedentem & consequentem, antecedentem dicit esse illam quæ causa est ut res sit, consequentem quam facit ipsemet operans, & primam dicit præjudicare libertati non autem secundam. Pariter S. Th. l. 2. phys. lect. 15. docet: quod illa sit necessitas absoluta, quæ provenit ex causis prioribus & illa conditionata, quæ orta est ab eo, quod est posterius in esse.

R. Distinguendo maj. suppositio antecedens non inferens aut causans libertatem inducit necessitatem antecedentem Con. libertatem inferens & causans N. solutio patet ex dictis.

Ad probat. ex S. Ansel. & S. Th. pariter solutio patet: quia necessitas antecedens est, quæ causa est, ut res sit cum indifferentiâ N. ut res sit per modum naturæ cum determinatione ad unum Con. Item antecedens est, quæ provenit ex causis prioribus continentibus & dantibus ipsum modum libertatis & contingentia N. non continentibus Con. ita SS. DD. esse intelligendos ex ipsorum verbis constat & specialiter S. Anselmus ita inquit lib. de concord. prædest. *Quamvis necesse sit fieri, quæ præsciuntur & quæ prædestinantur: quedam tamen præscita & prædestinata non eveniunt ex necessitate, quæ præcedit rem & facit, sed eâ, quæ rem sequitur.*

DISPUTATIO V.

De violentiâ, metu & ignorantia.

Postquam de voluntario tam in communi, quam in particulari, præcedentibus disputationibus actum est, ordo postulat, ut oppositum voluntario scilicet involuntarium examinemus. Sumitur autem involuntarium dupliciter: positivè sive contrariè, & est illud, quod est contra voluntatem. Negativè sive contradictoriè, & est illud omne, quod non procedit

DE VIOLE
i voluntate.
vel enim in
collectus, vel e
ceditur per ig
plicitatiz. Ex
nam.

Q
in voluntas p

Suppono: juxta c

nem, violent

ullo non con

tingitur viole

no, à necessar

tu determinato

coloco, & qua

more beatifico,

te, quam viole

de solis cognosce

noscentibus, Ab

magis late patet,

ia, quod non et

DICO: Qua

viuas violentia

porum actum e

fm. S. Th. hic

probat 1. pe

la actibus, qui

mente impediur

mente distincta

um, cum sit à p

atqui volun

imperaris: ill

constringi ne

1. 2. Theol

DE VIOLENTIA, METU & IGNOR. IIS
dit à voluntate. Quatuor assignantur causæ involunta-
rii: vel enim impeditur voluntas ab actu suo ex parte
intellectûs, vel ex parte voluntatis; ex parte intellectûs
impeditur per ignorantiam, & obnubilationem con-
cupiscentiæ. Ex parte voluntatis per violentiam, &
metum.

Q U Æ S T I O I.

An voluntas possit pati violentiam in suis actibus?

Suppono: juxtâ communem Philosophorum definitio-
nem, violentum est, quod est à principio extrinse-
co passo non conferente vim id est: renitente; unde
distinguitur violentum à necessario coacto & involun-
tario, à necessario: quia hoc reperitur in quolibet
actu determinato ad unum, licet ille sit à principio in-
trinseco, & quam maximè voluntarius: ut patet in
amore beatifico, à coacto: quia coactum minùs latè pa-
tet, quam violentum, cum coactum propriè dicatur
de solis cognoscentibus, violentum etiam de non cog-
noscentibus. Ab involuntario: quia involuntarium
magis latè patet, cum possit etiam causari ab ignoran-
tiâ, quod non est violentum.

DICO: *Quantum ad actus à voluntate imperatos
voluntas violentiam pati potest... sed quantum ad ipsum
proprium actum voluntatis non potest ei violentia in-
ferri. S. Th. hic q. 6. a. 4. O.*

Probat 1. pars. Voluntas potest pati violentiam in
illis actibus, qui per vim exterius illatam voluntate re-
nitente impediuntur: quod enim tunc potentia à vo-
luntate distincta cesset ab actu, est voluntati violen-
tum, cum sit à principio extrinseco voluntate reniten-
te; atqui voluntas taliter potest impedi in actibus à
se imperatis: ille enim qui vult ambulare potest vincu-
lis constringi ne ambulet. Volenti videre exterius clau-

duntur oculi, ne videat; ergo voluntas in actibus imperatis potest pati violentiam.

Secunda pars probatur. Vel voluntas pateretur violentiam in ipsis actibus eliciendis vel in cessatione ab actibus eliciendis, ita ut violentum esset cessare ab actu eliciendo: neutro modo potest pati violentiam. Non primo modo, quia omnis actus elicitus est inclinatio voluntatis ab eâ tanquam principio conjuncto & intrinseco procedens: atqui hæc non potest esse violenta: quia quod est violentum procedit à principio extrinseco passo resistente. Ergo nullus actus elicitus potest esse violentus. Deinde cessare ab actu elicitato non potest esse voluntati violentum: si enim pateretur in aliquo casu in cessatione voluntas violentiam, esset tunc, quando voluntati dispositæ & paratæ elicere actum subtraheretur à causâ extrinsecâ objectum, vel manente propositione objecti concursus causæ primæ ad eliciendum actum. Atqui neque tunc violenter cessat voluntas ab actu: quia voluntati maximè connaturale est, ut non agat, quando vel non adest objectum movens ad agendum, vel causa prima, à quâ in eliciendo actu voluntas dependet, non influit.

Obj. 1. Actus imperatus contra inclinationem voluntatis elicitus est à principio intrinseco; ergo non est violentus. Prob. ant. visio in illo, cui violenter aperiuntur oculi, est à potentiâ visivâ, quæ est principium intrinsecum, motus progressivus in illo, qui violenter impellitur, est à potentiâ progressivâ; ergo voluntas in actibus imperatis non patitur violentiam.

R. Disting. ant. Actus imperatus contra inclinationem voluntatis elicitus est à principio intrinseco respectivè ad potentiam elicentem, Con. & respectu hujus principii immediatè elicentis etiam non sunt violenti, est à principio intrinseco comparativè ad voluntatem imperantem N. Dicuntur igitur actus à potentiis

eliciti per app
tam contra vo
tantarii positiv
tatem renitunt
ndum actum ci
Obj. 2. Volun
pectum; ut an
terrena, sec
os non sufficie
per omnia; qui
t, terrena non e
non despiciere te
inis enim cessati
ebellione concup
tatis objectum in
tencia voluntatis
tam.

R. Negando co
cessatio illa est à pri
liter N. remore &
posito Con. eodem
or est renitentia v
cessatione ab amor
N. causaliter & ren
comparati in his ca
tibus, quia cessat
cepta, est volu
nto extrinseco,
let, non propor
actu imperato
in actu imperat
sequem actum,
Obj. 3. Non
tatis, si propo
concurfus ad

DE VIOLENTIA, METU & IGNOR. 115

tiis elicit per applicationem objectorum ab extrinseco factam contra voluntatis inclinationem violenti & involuntarii positivè, quia suppositum operans per voluntatem renititur applicationi alterius potentiae ad eliciendum actum circa objectum isti potentiae proprium.

Obj. 2. Voluntas sæpè desiderat ferri in aliquod objectum: ut amare Deum super omnia, despiciere hæc terrena, sed ob extrinseca impedimenta, quia Deus non sufficienter proponitur, Deum non amat super omnia: quia concupiscentia adhæc inferiora trahit, terrena non despicit; ergo cessatio ab amore Dei, & non despiciere terrena est voluntati violentum: imprimis enim cessatio illa est à principio extrinseco videlicet rebellionem concupiscentiae, ob quam intellectus sauciatus objectum insufficienter proponit, deinde est renitentia voluntatis, quia voluntas desideraret oppositum.

R. Negando consequ. Cujus probatio distinguitur: cessatio illa est à principio extrinseco proxime & formaliter N. remote & causaliter videlicet in impedimento posito Con. eodem modo aliud membrum distinguitur est renitentia voluntatis formaliter & proxime in cessatione ab amore Dei, & in non despiciendo terrena N. causaliter & remote Con. unde patet, voluntatem non pati in his casibus violentiam in ipsa cessatione actus, quia cessare ab actu, ad quem voluntas non est apta, est voluntati connaturale; sed in impedimento extrinseco, ob quod intellectus, uti voluntas vellet, non proponit objectum; potest autem voluntas in actu imperato pati violentiam, licet ex tali violentia in actu imperato etiam voluntas impediatur habere aliquem actum, quem desiderat habere.

Obj. 3. Non minus est contra inclinationem voluntatis, si proposito objecto voluntatis ipsi subtrahatur concursus ad actum voluntatis, quam si igni applicetur.

plicato ad comburendum subtrahatur concursus causæ primæ; atqui si igni applicato ad comburendum subtraheretur concursus Dei, pateretur ignis violentiam; sic ignis Babylonicus passus est violentiam, eò quod non adusserit tres pueros in fornacem ignis ardentis immisos, quia non combustio ignis applicati est contra inclinationem ignis; uti detentio lapidis sursum, quia est contra inclinationem lapidis, est lapidi violentia; ergo etiam voluntas pateretur violentiam, si Deus proposito objecto per intellectum subtraheret concursum.

℞. Neg. mi. cujus probatio disting. non combustio ignis applicati, sive subtractio concursus in igne ad comburendum applicato est contra inclinationem ignis particularem, Con. universalem, secundum quam causa inferior subijcitur causæ superiori, N. idem est in voluntate non agente ob subtractionem concursus divini. Unde à Deo nulli Creaturæ infertur propriè violentia, quia Deo etiam præter naturam & particularem Creaturarum inclinationem operanti omnia obediunt, & inclinatio in bonum particulare cedit inclinationi in bonum universale, consistens in subjectione omnium rerum creaturarum ad primum suum principium.

Obj. 4 Deus potest voluntatem necessitare, vel tollendo indifferentiam iudicii, quâ sublatâ tollitur libertas in voluntate: vel manente indifferentiâ iudicii determinando ad unam partem contradictionis; atqui tunc voluntas patietur violentiam; quia absque indifferentiâ determinaretur ad actum, ad quem juxtâ inclinationem propriam se determinaret cum indifferentiâ.

℞. Transmissâ maj. Neg. mi. cum probat, quia voluntas determinata ad unum sine indifferentiâ habet quidem necessitatem, sed non patitur violentiam. Hinc tantum ex argumento sequeretur, voluntatem à Deo

Deo posse necessitari, quo facto adhuc operaretur tanquam principium intrinsecum absque indifferentiâ; dixi transmissâ maj. quia, quando objectum ab intellectu proponitur cum indifferentiâ, voluntas non potest necessitari ad objectum illud prosequendum. ut supra dictum est.

Obj. 5. Deus potest necessitare voluntatem ad odium esse proprii; atqui odium illud esset voluntati violentum, quia esset à principio extrinseco, Deo videlicet determinante, & contra naturalem inclinationem, cum quælibet res ex naturali inclinatione propendeat in esse suum.

R. Dissimulatâ maj. Negando mi. quia in tali casu esse proprium habebit voluntas odio sub ratione alicujus mali, quod ab intellectu in esse proprio apprehenderetur, adeoque actus ille odii erit voluntarius.

QUÆSTIO II.

An violentia causet involuntarium?

Suppono violentum aliud est simpliciter tale, quod est à principio extrinseco passo totis viribus renitente. Aliud secundum quid, quod videlicet est à principio extrinseco passo quidem renitente, sed non totis viribus quantum potest & debet, & consequenter vel formaliter vel æquivalenter voluntate cooperante. Eodem modo involuntarium aliud est simpliciter tale, quod consideratis omnibus circumstantiis voluntas absolutè respuit. Aliud involuntarium secundum quid, quod voluntas in præsentibus circumstantiis quidem vult, conditionatè tamen non vellet, si hæ circumstantiæ abessent: ut mercator in periculo naufragii projiciens merces in mare quidem absolutè vult merces abjicere, vellet tamen conditionatè eas servare, si non adesset circumstantia periculi orti ex tempestate.

DICO *violentia involuntarium causat.* S. Th hic

Q. 6, a. 9. O. *Explico*: Violentum simpliciter causat involuntarium simpliciter, & secundum quid violentum causat secundum quid involuntarium, & consequenter interpretativè voluntarium.

Ratio prima partis est: quia, quod est à principio purè extrinseco voluntate nihil conferente est simpliciter involuntarium; atqui tale est simpliciter violentum. Ergo.

Ratio secunda partis est: quia, quod aliquo modo procedit à voluntate, est interpretativè voluntarium, licet sit secundum quid involuntarium. Atqui violentum secundum quid aliquo modo procedit à voluntate: dum voluntas quantum potest & debet, non resistit. Ergo est interpretativè voluntarium.

Ex his sequitur 1. Ea, quæ fiunt coactè & ex violentiâ simpliciter tali, neque esse meritoria neque demeritoria: cum sint simpliciter involuntaria. Unde qui violenter cogeretur ad actum v.g. genuflexionem vel immiſſionem thuris, quo actu censeretur cultum exhibere vero vel falso Deo, nec priori actu mereretur, nec posteriori demereretur.

2. Baptismus adulto violenter collatus est invalidus: quia susceptio valida Baptismi in adulto requirit intentionem ad minus habitualement recipiendi Baptismum: violentia autem tollit etiam habitualement voluntatem.

3. Quando actus malus violenter exercetur circa objectum ad alium aliquo modo pertinens, attendendum est, an adhibita sit tanta, quanta potuit & debuit adhiberi, resistantia, ut violentiam patiens excusetur à peccato; ideoque advertendum, an ad resistendum quis obligetur præcepto affirmativo, an negativo, si quis tantum teneatur præcepto affirmativo, non statim imputatur ad culpam, etsi non adhibeat omnem resistantiam possibilem, sed sufficit, quod adhibeatur conveniens attentâ ratione damni; præcepta

merum affirmati
vite & tamæ
re & impedi
peretur alterius
modo moralite
plum ponitur
re vis inferrur
curam, suff
poris citrà pro
um. Si verò p
cum propria
& hoc postea
et tale periculu

Q U

An metus cau

Suppono 1. Meru
Itz, est instant
Effect à vi & viol
impellat ad actum
metus verò objectiv
tari ingerit aliquid
aliquem actum, q
malu intentati volu
stragii intellectu
accium tanquam
nem vite, ac ita
res, quas aliàs
Suppono 2. Met
levi malo concip
gi notam incor
cipitur, quod in
tatio potest pra
lo eligitur, ut n
let vocari met

ta etenim affirmativa sæpius non obligant cum periculo vitæ & famæ. Si verò obligetur præcepto negativo evitare & impedire actum intentatum, ne videlicet cooperetur alterius peccato, tunc est obligatio, ut omni modo moraliter possibili impediatur talis actus. Exemplum ponitur ab Authoribus in Virgine, cujus pudicitia vis infertur, quæ, si non timeat se consensum præbituram, sufficienter resistit manibus & viribus corporis citrà propriam infamationem & vitæ periculum. Si verò probabiliter timeat se consensuram, etiam cum propriæ vitæ & famæ dispendio resistere debet, & hoc posterius practicè verum, quia semper subest tale periculum.

Q U Æ S T I O III.

An metus causet involuntarium simpliciter?

Suppono 1. Metus, ut definiunt Theologi & Juristæ, est instantis periculi causâ mentis trepidatio. Differt à vi & violentiâ, quod vis effectivè & physicè impellat ad actum inclinationi voluntatis contrarium, metus verò objectivè & moraliter, in quantum voluntati ingerit aliquod objectum impulsivum ad faciendum aliquem actum, quem vi alterius motivi extrâ casum mali intentati voluntas non elegisset: ut in periculo naufragii intellectus voluntati proponit ejectionem mercium tanquam medium necessarium ad conservationem vitæ, ac ità voluntatem impellit ad ejiciendas merces, quas aliàs maluisset conservare.

Suppono 2. Metus alius est gravis, alius levis. Levis de levi malo concipitur, ex quo quis operans non effugit notam inconstantia. Metus gravis de gravi malo concipitur, quod in judicio prudentis & constantis viri meritò potest præponderare alteri malo, quod præ illo eligitur, ut metus mortis, infamæ, exilii, ideoque solet vocari metus cadens in constantem virum, sive

metus justus, non quod jus probet factum ejus, qui metum infert, sed quod approbet ipsum metum, & pro tali metu communiter assignantur hæ conditiones: 1. Ut malum, quod timetur sit grave. 2. Ut non vanè & leviter ut tale à timente judicetur. 3. Ut minitans possit minas exequi. 4. Ut minitans sit solitus minas exequi. 5. Ut malum, quod timetur non possit facilè à timente vitari. Demum ut sit malum ipsius timentis aliquo modo, vel quia imminet propriæ personæ, vel personæ sibi conjunctæ, ut Patri, Matri, Filio, Fratri, Sorori, amico, &c.

Suppono 3. Metus dupliciter ad actum se habere potest: antecedenter & concomitanter; antecedenter se habet, quando ex ejus impulsu & objectivâ motione procedit, concomitanter se habet, quando ita conjungitur operationi, ut tamen non sit causa illius, sancti sapientius habuerunt metum inferni, ex illo tamen non sunt operati. Item metus potest esse vel causa totalis vel solum partialis, cum nimirum ipso absente adhuc actus poneretur: ut aliquis dolet de peccatis ob Deum offensum & pœnas inferni.

Suppono 4. Cum aliquid sit ex gravi metu, per eumque concurrunt quatuor actus: ut patet in exemplo mercatoris ex metu naufragii merces ejicientis. Nam 1°. habet amorem mercium, qui durat etiam pro tempore, quo merces ejicit. 2°. habet amorem & desiderium vitæ conservandæ, qui actus amori mercium præponderat. Ideoque habet 3°. efficacem electionem ejicienti merces, ut vitam conservet. Quamvis 4°. adhuc habeat inefficacem & conditionatam voluntatem non projiciendi merces, si periculum abesset. Et hæc noluntas post ejectionem mercium in mercatore causat tristitiam.

DICO. *Illud quod per metum agitur, absque conditione*

De VIOLENTIA
est voluntas
sed involuntaria
est talis metus

Pars probata

est elicitus voluntatis

est voluntatis

est voluntatis

est voluntatis

est voluntatis

est voluntatis

est voluntatis

est voluntatis

est voluntatis

est voluntatis

est voluntatis

est voluntatis

est voluntatis

est voluntatis

est voluntatis

est voluntatis

est voluntatis

est voluntatis

est voluntatis

est voluntatis

est voluntatis

est voluntatis

est voluntatis

est voluntatis

est voluntatis

est voluntatis

est voluntatis

est voluntatis

est voluntatis

est voluntatis

est voluntatis

est voluntatis

est voluntatis

ditione est voluntarium, id est: secundum quod agitur: sed involuntarium est sub conditione id est, si talis metus non immineret. S. Th. hic Q. 6. a. 6. ad 3.

1. *Pars probatur.* Quod est ex metu absolutè, vel est actus elicitus vel imperatus à voluntate ex metu; uterque est voluntarius simpliciter: imprimis actus elicitus: ut volitio projiciendi merces in mercatore: est voluntarius; quia procedit à voluntate cum cognitione finis, ut videlicet naufragium evadat. Deinde actus imperatus: ut ipsa projectio mercium: est simpliciter voluntarius, quia procedit à voluntate imperante & absolutè volente potius subire minus quam majus malum, v. g. Perdere merces, quam perire naufragio.

2. *Pars probatur:* actio in quantum est contraria voluntati renitenti, est involuntaria: quod enim est contrarium voluntati, est involuntarium. Atqui actio imperata ex metu est contraria voluntati renitenti non efficaciter, sed ineffaciter: quia vult ineffaciter servare merces, si non esset periculum naufragii. Pro quo meliùs intelligendo.

Nota: dum actio imperata procedit ex metu antecedente, adsunt duo actus voluntatis realiter distincti ex diversis motivis procedentes, quorum unus est efficax electio v. g. projiciendi merces, quæ etiam ab aliquibus vocatur voluntas consequens: quia est considerata omnibus circumstantiis, cum conservatio mercium sit impossibilis cum conservacione vitæ, & plus projiciens amet vitam, quam merces. Alter actus est inefficax scilicet velleitas v. g. non projiciendi merces, quæ ab aliquibus vocatur voluntas antecedens: quia merces secundum se placent præscindendo à circumstantiis, in quibus adjunctum habent periculum amittendi majus bonum videlicet vitam. Et potest

unus actus manere sine alio; nam transacto periculo voluntas non vult amplius merces projicere, quia cessavit voluntas consequens & durat actus inefficax vel voluntas antecedens. Item unus ex his actibus habet se per modum fugæ; quia retrahit à projectione mercium, sed inefficaciter & conditionatè: proponitur enim projectio mercium mala, inquantum privat mercibus, quæ secundum se proponuntur bonæ. Alter actus est per modum prosecutionis, quia profectur projectionem mercium quatenus est alleviativa navis & utilis ad evasionem periculi. Quia autem ex utroque actu denominatur voluntas operans ex metu, ex uno directè & simpliciter, ex altero præsuppositivè & concomitantè; ideò actio externa secuta dicitur partim voluntaria partim involuntaria. Quando igitur metus dicitur causare mixtum ex voluntario & involuntario, non sic intelligendum est: quasi metus in actu causet utramque rationem, cum hoc sit impossibile: rationes enim oppositæ ab eodem principio nequeunt provenire. Sed in tantum dicitur metus causare involuntarium, inquantum causat actum, in quo involuntarium reperitur, causatum tamen ex amore ad illam rem, quæ propter metum postponitur.

Obj. 1. Juxtà Trid. sess. 6. de justif. cap. 8. *Si quis dixerit Gehennæ metum, per quem ad misericordiam Dei de peccatis dolendo confugimus, vel à peccando abstinemus, peccatum esse, aut peccatores peiores facere; Anathema sit.* Atqui à peccato abstinere ex timore Gehennæ malum esset, si admixtum haberet involuntarium ortum ex voluntate antecedente peccandi; ergo falsum est, quod actus ex metu imperatus habeat voluntarium mixtum involuntario.

R. N. mi. quia timor ille Gehennæ bonus est, & actus ille imperatus ex illo timore: vid. non peccare, etiam bonum est. At voluntas antecedens vel complac-

De VIOLE
 tentia in pecca
 do à penâ est r
 movet en
 abstinere ad n
 At voluntas
 vult furari secu
 est mala.
 Obj. 2. Secund
 attritio cono
 peccandi exc
 penitentia; e
 omni involu
 tate voluntatis a
 Diffimulato
 mens; ergo actus
 vult ad quam
 est carere omni in
 speciale est, metus
 voluntatem antec
 Gehennæ est punier
 care voluntate cont
 plicem complacem
 velle si pena nor
 voluntate antecede
 timet, non te
 habeat voluntatem
 quis non habe
 mtes Theologi
 volitionem ad
 enim, ut no
 tum habet adjun
 & in hoc est
 tate ex metu p
 tentem à peccat
 actus simplex a

placencia in peccato secundum se considerato abstrahendo à pœnâ est mala; sicut timor patibuli in fure est bonus: movet enim ad actum bonum, videlicet ut velit abstinere ad minus à furto externo, ne suspendatur. At voluntas antecedens, quæ sapius est in fure, quâ vult furari secundum se abstrahendo à pœnâ patibuli, est mala.

Obj. 2. Secundum idem Trid. sess. 14. cap. 4. de pœnit. attritio concepta ex metu Gehennæ, si voluntatem peccandi excludat, est sufficiens ad Sacramentum pœnitentiæ; ergo actus imperatus ex timore potest carere omni involuntario: dicitur enim involuntarius ratione voluntatis antecedentis & conditionatæ.

R. Dissimulato antecedente distinguendo Consequens; ergo actus imperatus ex timore illius mali quod sequitur ad quamcunque voluntatem oppositi potest carere omni involuntario Con. absolutè N. hoc speciale est, metum Gehennæ posse excludere etiam voluntatem antecedentem: quia enim æternâ pœnâ Gehennæ est puniendus non tantum ille, qui vult peccare voluntate consequente, sed etiam ille, qui simplicem complacenciam habet de peccato, illudque vellet si pœna non adesset, & cui peccatum placet voluntate antecedente. Ideò pœna inferni, quam quis timet, non tantum movere potest, ut quis non habeat voluntatem efficacem peccandi; sed etiam ut quis non habeat voluntatem inefficacem; ex quo omnes Theologi admittunt; metum Gehennæ esse dispositionem ad minus remotam ad justificationem; facit enim, ut non tantum displiceat peccatum in quantum habet adjunctam pœnam, sed etiam secundum se, & in hoc est disparitas inter furem abstantem à furto ex metu patibuli, & inter peccatorem abstantem à peccato ex metu Gehennæ, quod, quia affectus simplex ad furtum non infert periculum patibuli,

buli, ideò timor patibuli non facit in fure excludi affectum simplicem ad furtum; e contra; quia etiam affectus simplex ad peccatum habet adjunctum periculum æterni patibuli scilicet Gehennæ, hinc timor ille voluntatem antecedentem peccandi excludere potest; an autem solus timor Gehennæ immediatè voluntatem peccandi excludere possit, ità, ut illi, cui ante placebat peccatum, nunc etiam efficaciter displiceat, quia adjunctam habet pœnam; gravis est hodie controversia in 3. p. disp. 33. resolvenda.

Ex dictis sequitur 1. Quod nullus metus quantumvis gravis per se excuset à peccato; quia cum non tollat voluntarium simpliciter, nec auferat rationem liberi, quamvis diminuatur culpam, illam tamen totaliter non tollit, nisi aliquando per accidens in his casibus: 1. Si metus ità turbet rationem, ut non relinquat locum perfectæ deliberationi, 2. Si ob gravitatem mali imminentis hic & nunc cesset obligatio alicujus præcepti; præcepta enim affirmativa maximè quæ sunt juris humani, non obligant cum periculo gravis mali, nisi sint intuitu boni communis, vel metus incutiatur ad hoc, ut fiat aliquid in contemptum præcepti aut religionis. Tunc enim specialiter exigit ratio boni communis observantiam legis etiam cum jacturâ cujuslibet boni privati.

2. Quilibet Contractus, promissio, votum, matrimonium ex metu quolibet factum stando præcisè in jure naturæ est validum: quia cum quolibet metu fiat voluntarium simpliciter & potest intervenire legitimus titulus ad substantiam contractus requisitus. Cui non obstat, quod extorquens consensum per metum injustum faciat alteri injuriam, adeoque ex tali injustitiâ commodum reportare non debeat; quia ad hoc inconveniens evitandum sufficit quod vim & metum passo concedatur beneficium rescissionis contractus,

DE VIOLENTIA
 in contractibus
 invidiabilibus
 capitis. Ut in
 Præcepta nat
 de non
 in quocu
 præceptis op
 casu vel metu
 quoad præ
 tinetur, ea r
 eorum tran
 posse, nisi
 pondaret.
 Ex ipsa juris
 & alios quo
 eadem consensur
 erunt, ut: 1.
 nonium ex naturâ
 metu gravi ad hoc it
 xisset, alio modo t
 clesia talia matrimo
 in professione relig
 Quod alic
 Promissio & sol
 cedunt Matrim
 io data vel pror
 nem detur pra
 electio ex metu
 rum; qui duc
 quod l. 2. ff. de
 de casu speci
 gare coram jud
 ex metu grav
 res voluisse præ
 non potest.

Actus, si contractus sit rescindibilis, in contractibus vero ir rescindibilibus jus positivum providit metum gravem passis. Ut infra.

3. Præcepta naturalia negativa: ut est de non fornicando, de non faciendo Sacramento invalido &c. obligare in quocunque gravi metu, quia actus ejusmodi præceptis oppositi sunt intrinsecè mali adeoque nullo casu vel metu excusabiles vel à malitiâ separabiles, attamen quoad præcepta affirmativa naturalia probabiliter sustinetur, ea non semper obligare cum gravi metu & hinc eorum transgressionem metu mortis inferendæ excusari posse, nisi finis talium præceptorum bono vitæ præponderet.

4. Ex ipsâ juris naturalis æquitate jura humana contractus & alios quosdam actus ex gravi metu ad extorquendum consensum injustè incusso factos irritare voluerunt, ut: 1. Matrimonium: cum enim matrimonium ex naturâ suâ sit indissolubile, illi, qui ex metu gravi ad hoc injustè incusso matrimonium contraxisset, alio modo succurri non poterat, quam si Ecclesia talia matrimonia irritaret. 2. Votum solemne in professione religiosâ, quæ est Spirituale Matrimonium. Quod aliqui extendunt ad quodlibet votum.

3. Promissio & solutio dotis, quæ consequuntur vel antecedunt Matrimonium. 4. Juxtâ aliquos jurisdictionis data vel prorogata ex metu, unde cum per electionem detur prælato Jus ad jurisdictionem, nulla est electio ex metu gravi facta uti &c. 5. Autoritas Tutorum; qui duo casus ab aliis probabiliter negantur eò quod l. 2. ff. de Jud. ex quâ probare volunt prius, agat de casu speciali, quo litigantes compelluntur litigare coram iudice non suo, unde superiorem invalidè ex metu gravi conferre jurisdictionem, aut litigantes voluisse prorogare (sed ob metum invalidè) inferri non potest. Deinde l. 1. §. ult. ff. de auth. tut.

conti-

continet: quod illud invalidè geratur, quod coram tutore geritur, qui per vim invitatus in loco detinetur. Unde nequit colligi, quod tutoris consensus per metum extortus sit ipso jure invalidus. 6. Absolutio ab excommunicatione aliavè censurâ data ex metu. 7. Testimonium à testibus in Testamento per gravem metum obtentum.

QUÆSTIO IV.

An concupiscentia & ignorantia causent involuntarium?

Suppono 1. Quoad 1. concupiscentia est actus appetitûs sensitivi, qui vocatur passio: quia fit cum aliquâ immutatione corporali circâ bonum sensibile, sive illud pertineat ad partem concupiscibilem, quæ est circâ bonum simpliciter ut amor, desiderium, gaudium. Sive pertineat ad partem irascibilem, quæ est circâ bonum arduum: ut ira, spes, audacia &c. vel circâ malum: ut timor. Dividitur hæc passio concupiscentiæ in antecedentem & consequentem. Antecedens est actus appetitûs sensitivi circâ bonum sensibile suâ vehementiâ rapiens voluntatem ad illud amplectendum. Passio consequens est actus appetitûs sensitivi circâ bonum sensibile, excitatus & imperatus ab ipsâ voluntate. Hæc postrema passio nunquam causat involuntarium: siquidem ab ipso actu voluntatis causatur.

Suppono 2. Quoad 2. ignorantia sive nescientia rei respectivè ad voluntatem dividitur in antecedentem, consequentem & concomitantem. Antecedens, quæ etiam vocatur invincibilis, est, quæ antecedit omnem actum voluntatis & omni morali ac debitâ diligentia vinci non potuit, ut proinde nec directè nec indirectè sit voluntaria. Et tamen suo modo videlicet removendo prohibens est causa, quod actus fiat, qui ab-

sente.

sente hâc ignorantia nullo modo fieret. Sit pro exemplo: Titius nullâ intermissâ necessariâ & debitâ inquisitione: num hodie sit dies Jejunii: comedit carnes, illas non gustaturus, si scivisset esse diem Jejunii. Hic non observantia præcepti causatur ab ignorantia antecedente, per quam invincibiliter removetur notitia præcepti, quæ impedivisset carnum comestionem. Ignorantia consequens vel vincibilis est, quæ sequitur actum voluntatis vel formalem vel interpretativum, ac proinde est directè vel indirectè voluntaria. Est directè voluntaria, si sit affectata: ut cum quis studio intermitit inquirere obligationem, ut eò liberiùs peccet. Est indirectè voluntaria, dum non adhibetur diligentia ad deponendam ignorantiam, qualis posset & deberet adhiberi. Hæc aliquando est crassa & supina, dum nulla vel modica adhibetur diligentia; aliquando non crassa, cum quidem aliqua sed insufficientis adhibetur diligentia. Ignorantia concomitans est, quæ cum actu voluntatis per accidens conjungitur, ita ut neque sit causa actûs voluntatis, neque effectus voluntatis. Pro exemplo est: Cajus explodit Bombardam, ut occidat feram, reipsâ occidit inimicum; invincibiliter existimans esse feram, quem inimicum nihilominus occidisset, si scivisset adesse.

DICO 1. *Concupiscentia non causat involuntarium sed magis facit aliquid voluntarium.* S. Th. hic Q. 6. a. 7. O.

Explico: nunquam concupiscentia per se causat involuntarium, etiam secundum quid, aliquando minuit, aliquando tollit voluntarium liberum, auget tamen voluntarium imperfectum & per accidens causat aliquando involuntarium.

Probatur 1. pars. Involuntarium etiam secundum quid tantum potest provenire ab aliqua fugâ mali, quod sit contrarium voluntati; atqui concupiscentia nullam

V.

ur, quod coram
n loco detinetur
sensus per metum
Absolutio ab ex
ex metu. 7. Testi-
r gravem metum

IV.

causent invo-

ia est actus appe-
: quia fit cum
onum sensibile,
iscibilem, quæ
, desiderium,
iscibilem, quæ
s, audacia &c.
tur hæc passio
consequentem,
i circa bonum
tatem ad illud
actus appetitus
s & imperatus
nunquam cau-
actu voluntatis

e nescientia rei
antecedentem,
ecedens, quæ
antecedit om-
: debitâ diligen-
irectè nec indi-
odo videlicet re-
tus fiat, qui ab-
sente

DICO 2. *Antecedenter se habet ad voluntatem ignorantia, quando non est voluntaria, & tamen est causa volendi, quod aliàs non vellet... & talis ignorantia causat involuntarium simpliciter* S. Th. hic Q. 6. a. 8. O.

*Probat*ur: Quod causat effectum repugnantem virtuali saltem & interpretativæ voluntati, causat involuntarium simpliciter; atqui ignorantia antecedens causat effectum omninò repugnantem saltem interpretivæ voluntati: si enim adesset notitia, actus nullo modo poneretur. Ergo ignorantia antecedens causat involuntarium simpliciter

Unde sequitur bene damnatum esse errorem Jansenii docentis: ignorantiam invincibilem, sive ignorantiam secundum necessitatem non excusare à peccato; quod æquivalenter damnarunt S. Pius V. & Gregorius XIII. in hâc propositione Baji 67. *Homo peccat etiam damnabiliter in eo, quod necessario facit & Alex. VIII. in hâc propositione: tametsi detur ignorantia invincibilis juris nature, hac in statu nature lapsæ operantem, reipsâ non excusat à peccato formali.*

Ratio damnationis est: quia juxtâ S. August. l. de verâ relig. cap. 14. *Usque adeò peccatum voluntarium est malum ut nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium*; ergo si id quod fit ex ignorantia antecedente vel invincibili nullo modo est voluntarium, nullo modo est peccatum.

Dices 1. Omnis pœna peccati originalis est culpabilis: sed ignorantia invincibilis est pœna peccati originalis; ergo ignorantia invincibilis est culpabilis.

2. N. maj. quia aliàs infidelitas negativa, motus primò primi, concupiscentia, aliæque miseræ naturæ lapsæ, quæ sunt pœnæ peccati originalis, essent peccata. Contra S. Th. in 2. sent. dist. 30. Q. 1. a. 2. O.

ubi docet: *Ad culpam persona requiritur voluntas persona.*

Dices 2. Juxtà S. Th. quodl. 8. a. 13. *Illud quod agitur contra legem, semper est malum, nec excusatur per hoc, quod est secundum conscientiam;* sed quod fit ex ignorantia invincibili, fit contra legem & ex errore, quo creditur non esse peccatum, quod est peccatum; ergo semper est malum, nec excusatur à peccato.

R. S. Th. loqui de conscientia erronea vincibili, quæ à peccato non excusat, qualis est illa, quæ procedit ex ignorantia consequente: de quâ.

DICO 3. *Cum ipsa ignorantia sit voluntaria... non potest causare simpliciter involuntarium: causat tamen secundum quid involuntarium* S. Th. hic Q. 6. a. 8. O.

Ratio 1^{mæ} partis est: quia qui vult antecedens etiam vult consequens, & qui est causa causæ quæ talis etiam est causa causati: sed ignorantia vincibilis est causa effectus ex ignorantia secuti, ipsaque est directè vel indirectè voluntaria; ergo etiam effectus ex illâ secutus est simpliciter voluntarius.

Ratio 2^{dæ} partis est: quia ad involuntarium secundum quid sufficit, quod sit contra aliquam inclinationem voluntatis: sed actus proveniens ex vincibili ignorantia est contra inclinationem voluntatis: nam etiam qui ex ignorantia vincibili occidit amicum, putans esse feram, dolet se occidisse, ergo actus ex vincibili ignorantia potest esse involuntarius secundum quid. Talis ignorantia est cæcitas mentis, quam causat inordinatus amor creaturarum, quæ non tam studio, quam mutatione amoris vincitur: nisi enim amor perversus mutetur, non potest intellectus nisi erroneum de rebus agendis iudicium formare; unde in hac ignorantia miscetur involuntarium voluntario: videlicet ratio voluntarii provenit à causâ voluntariâ, id est ab amore inordinato libero, qui causat errorem, quo

preventus i
hic & nunc
confilit, qu
aliquid vel
error ex amo
Quid dicend
hanc nequ
causare, f
per: quod i
non sint co
formalem
non sunt cogn
voluntaria & qua
voluntatis, non pe
voluntaria; ergo q
ne, nec sunt vol
voluntaria; resta
non voluntaria.
Ex quo sequitur:
causare à cubi, & c
creali, enim à pœ
quod habens ignor
voluntatis animi, ut
per ignorantia v.
voluntatis; quia
non faceret, sed
voluntatis hic & nunc
Colliges
voluntatis aliquan
cum videlicet
voluntatis vel voti
quæ in sub
Gemma emisti.
Catharina
ordinem Car
ingredi, &c.

quo præventus intellectus erroneè concludit: quidnam hic & nunc sit operandum; ratio involuntarii in hoc consistit, quod voluntas præoccupata amore inordinato aliquid velit & agat, quod non ageret, si non esset error ex amore præoccupante voluntatem.

Quid dicendum sit de ignorantia concomitante: nempe hanc neque voluntarium nec positivè involuntarium causare, sed solùm negativè non voluntarium. Inde patet: quod illa, quæ fiunt ex ignorantia concomitante, non sint cognita, nec contra aliquam inclinationem formalem vel interpretativam voluntatis: atqui quæ non sunt cognita invincibiliter, non possunt esse voluntaria & quæ non sunt contra inclinationem voluntatis, non possunt ullâ ratione esse contrariè involuntaria; ergo quæ fiunt ex ignorantia concomitante, nec sunt voluntaria nec contrariè aut privativè involuntaria; restat igitur, quod tantum sint negativè non voluntaria.

Ex quo sequitur: ignorantiam concomitantem excusare à culpâ, & consequenter, saltem si non sit crassa, etiam à pœnis & censuris; cui non obstat, quod habens ignorantiam concomitantem sit in eâ dispositione animi, ut hunc ipsum effectum posuisset absente ignorantia v. g. inimicum occidisset si novisset præsentem; quia non imputatur ad culpam, quod homo faceret, sed quod facit. Neque habitualis illa dispositio hic & nunc in actum influit.

Ex dictis Colliges pro Coronide: per invincibilem ignorantiam aliquando contractus & vota reddi invalida; cum videlicet error & ignorantia afficit ipsam contractûs vel voti substantiam, aut circumstantiam talem, quæ in substantiam redundat: v. g. Vitrum pro Gemmâ emisti. Existimans te promittere matrimonium Catharinæ promisisti Magdalenæ. Existimans ordinem Carthusianorum esse facillimum vovisti illum ingredi, &c.

V.
voluntas

a. 13. Illud quod
m, nec excusa-
entiam; sed quod
legem & erro-
quod est pecca-
culatur à peccato,
erroneâ vincibili,
est illa, quæ pro-
quâ.

voluntaria...
um; causat tamen
hic Q. 6. a. 8. O,
antecedens etiam
talis etiam
illis est causa effe-
directè vel indi-
is ex illâ securus

voluntarium secun-
liquam inclina-
ens ex vincibili
voluntatis; nam
amicum, pu-
go actus ex vin-
rius secundum
mentis, quam
quæ non tam
tur: nisi enim
intellectus nisi
formare; unde
ium voluntario:
causâ voluntariâ,
ii causat errorem,
quo

Ratio est: quia in his contractus & votum quoad substantiam sunt involuntaria; ergo nulla. Si autem sit tantum quoad circumstantiam aliquam accidentalem contractus involuntarius, manebit quoad substantiam validus.

DISPUTATIO VI.

De actibus Voluntatis.

IN negotiis moralibus novem actus ordinariè interveniunt, qui partim ad intellectum, partim ad voluntatem, partim ad intentionem finis, partim ad executionem mediorum pertinent, & sunt sequentes: cognitio finis, simplex finis volitio, intentio finis, consilium de mediis, consensus in media, electio mediorum, imperium, usus & fruitio. Circà hos actus aliquæ occurrunt difficultates breviter resolvendæ. Unde sit.

QUÆSTIO I.

De objecto volitionis simplicis & volitionis efficacis.

Suppono. Ad omnem volitionem prærequiritur cognitio vel actus intellectûs, ità, ut nequidem per absolutam Dei potentiam fieri possit, ut voluntas in incognitum tendat: quia impossibile est, quod voluntas vitaliter tendat in objectum, priusquam habeat objectum, à quo moveatur & specificetur, hoc autem objectum est bonum objectivè alliciens & ad hanc speciem actus determinans, quatenus est ab intellectu propositum sub ratione convenientis; sicut enim appetitus naturalis sequitur formam naturalem, appetitus sensitivus formam apprehensam per sensum. Ità appetitus rationalis sequitur formam per intellectum propositam; licet ergo etiam voluntas dicatur moveri ab appetitu sensitivo, hoc tamen non aliter fit, nisi in quantum passio vel affectus appetitûs sensitivi est causa, quod

DE AC
 objectum ab intel
 convenientis; t
 qualiter pe
 Ex ideò pa
 vel illius spe
 movens est
 ponens.
 DICO. Volun
 modi, sine
 Sed in ea
 non potest
 hic Q. 8. a.
 & efficacis e
 objectum volitio
 tum est, volitio
 none ponendo.
 ma Pars pr
 bus elvincinatio
 volitio est talis ap
 non potest esse ni
 proinde bonum;
 sive in finem vel
 media assequendi
 da Pars pat
 plicem, quæ et
 tacentia vocat
 ur, quo volun
 al media. Et ve
 cedit in finem
 mediis, illa vult
 quendum.
 Obj. 1. Vol
 velle bonum ve
 rino præcepto
 miteriam, qu